НҰР – СҰЛТАН ҚАЛАСЫ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ
БІЛІМ БЕРУДІ ЖАҢҒЫРТУ ОРТАЛЫҒЫ
ҒАЛИ ОРМАНОВ АТЫНДАҒЫ №7 МЕКТЕП – ГИМНАЗИЯСЫ

ҒАЛИТАНУ

Жұмыс дәптері

6-7-сынып

НҰР – СҰЛТАН, 2022

Әдістемелік кеңесте Ғ.Орманов атындағы №7 мектеп-гимназиясының пәндік-циклді комиссиясының отырысында қаралды. (Хаттама №4 2022ж. 17 қаңтар)

Пікір берушілер:
Карипжанова Г.Т., «Тұран-Астана» университетінің профессоры. ф.к.к.
Мукушова Б. Қ., Павлодар қаласы №39 мектебінің қазақ тілі және әдебиеті пәнінің мұғалімі, педагог-зерттеуші.

Құрастырушы: Б.Артес. Ғалитану. Жұмыс дәптері. 6-7-сынып -Нұр-Сұлтан, 2022.-39б.

Жұмыс дәптері «Ғалитану» факультативтік курс мақсатын іске асыру барысында құрастырылған. «Ғалитану» жұмыс дәптері шәкірттердің Ғали ақынның поэзиялары арқылы әдебиетке құштарлықтарын арттыруға бағытталған. Қаламгер кең тынысты, тартымды туындыларында өзі өмір сүрген қоғамның, заман-дәуірдің поэтикалық тарихын тереңінен толғаған ақын ретінде қарастырылады. Ақын өлеңдері қоғам өмірі, заманның өзгеруі, Ұлы Отан соғысындағы күрес, болашаққа деген сену, кенелу кезеңдерінен тұрады. Жұмыс дәптеріндегі тапсырмалар оқушылардың жас ерекшелігін ескере отырып, заман талабына сай жас ұрпаққа ақын өлеңдерін үлгі ету, үйрету, болашақ өмірлеріне азық етерлік білім беруіне арналған.

Мазмұны

Алғы сөз 4
№1сабақ. Ғалитану» пәні туралы түсінік 5
№2сабақ. Ақынның өмірі мен шығармашылығы 6
№3сабақ. Ғали Орманов –кең тынысты қаламгер...7
№4сабақ. Жамбыл өнегесімен қазақ поэзиясының ақсақалы бола білген Ғали 8
№5сабақ. Ғали –публицист...9
№ 6сабақ. Ғ.Орманов –көркемсөз зергері 10
№7сабақ .«Тырнақалды», «Алғашқы адым» өлеңдері.....................................11
№8сабақ.«Кітап», «Өлең» өлеңдері...12
№9сабақ. «Қиын жол» өлеңі 13
№10 сабақ. «Ешкіөлмес» өлеңі..14
№11сабақ .«Желпіну», «Қазақ жері» өлеңдері...15
№12сабақ. «Жиһангер жайлаған дала», «Кеңесті дала» өлеңдері...................16
№13сабақ. «Қарайлап елге хат жазам», «Ауыл-үйлер» өлеңдері.................. 17
№14сабақ. «Қазақ елі» өлеңі... 18
.№15сабақ. «Туған жер» өлеңі..19
№16сабақ. «Қарлығаш» өлеңі..20
№17сабақ. «Ақындар ұстазы», «Ұстаз» өлеңдері..21
№18сабақ. «Қуаныш» өлеңі...22
№19сабақ. «Қалада оқып қанша жыл» өлеңі..23
№20сабақ. «Бір сурет» өлеңі..24
№21сабақ. «Бозторғай» өлеңі...25
№22сабақ. «Жайлау желігі» өлеңі... .26
№23сабақ. «Қысқы күй» «Көктем нұры» «Жаз шырайы» «Қырау қабақ кәрі қыс» өлеңдері..27
№24сабақ. «Қорада» өлеңі...28
№25сабақ. «Ананың ашуы» өлеңі..29
№26сабақ. «Тұңғышым» өлеңі...30
№27сабақ. «Ана толғауы» өлеңі 31
№28сабақ. Ғали Ормановтың қазақ радиосының алтын қорында сақталған 1963 жылы берген сұхбатынан үзінді 32
№29сабақ. Ғали Орманов мұражайына саяхат 33
№30-31сабақ. «Тау тұлға» Махат Садық студиясы түсірген деректі фильм.......34
№32сабақ. БАҚ жұмыс 35
№33сабақ. «Ғали ғибраты» шығармашылық кеш өткізу 36
№34сабақ. Жылдық қайталау 38

Құрметті оқушылар!

Бұл жұмыс дәптерінде Ғали ақынның өмірбаяны мен шығармашылығымен танысасыздар. Ғали ақынның әдеби қырларын, танымдық ізденістерін, тілдік көркемдігін үйрететін боламыз. Ғали ақынның поэзиялары арқылы әдебиетке құштарлықтарыңызды арттыруға бағытталған. Түрлі тақырыпта сұрақ-жауапқа түсу арқылы пікірлесу мәдениетін қалыптастырасыздар.

Жұмыс дәптерлеріндегі тапсырмалар мазмұны түсінікті әрі жеңіл берілген. Тапсырмаларды топқа бөлініп орындау арқылы ақынның өміріне шолу жасап, шығармашылық қабілеттеріңізді арттырып, мәнерлеп оқуға үйреніп, болашақ өмірлеріңізге азық етерлік білім аласыздар.

Іске сәт!

№1сабақ

Тақырыбы: Кіріспе. «Ғалитану» пәні туралы түсінік

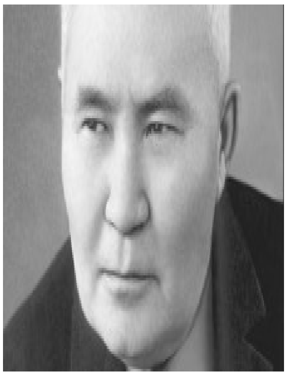

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:%D0%93%D0%B0%D0%BB%D0%B8_%D0%9E%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2.jpg

Ғали Орманов туралы ойларыңды ортаға салыңдар.

Түрткі сұрақтар

Білім,ғылым, оқу туралы өлеңдерінің атын жаз.

-------------------------- Туған жер, Отан туралы өлеңдерінің атын жаз.---
--------------------------------- Ұстаз бен ұстаздық туралы өлеңдерінің атын жаз.---
------------------------------ Табиғат лирикасы, аналарға арналған өлеңдерінің атын жаз.

№2сабақ

Тақырыбы: Ақынның өмірі мен шығармашылығы

1.Топпен жұмыс. Кестені толтыр.

1 топ. **Ғали Ормановтың өмір жолы**	**2топ.** **Ғали лирик ақын**	**3топ.** **Ғали майталман ақын**

2. 1927-1939жж аралығындағы жазылған өлеңдеріне тоқтал .

№3сабақ

Тақырыбы: Ғали Орманов – кең тынысты қаламгер

1. **Берілген ақпаратты оқып, жүйелеп,жинақтап жазыңдар.**

Жетісу өлкесі әсем табиғатымен ғана емес, жыр мен сырға, ән мен күйге, өлең мен өнерге толы сан ғасырлық шежіресімен де ерекшеленеді. «Ай-тыс өне рінің жұлдыздары» атанған Бақтыбай, Қуат, Сара, Қалқа т. б. өнер тарландарының сөз маржандарын оқу арқылыкөркем әдебиетке, халықтың бай әдеби
мұрасына деген құштарлық арта түсуі заңды. Жыр дүлдүлі атанған Ілияс Жансүгіро втың өнегесін ұстана келген Ғали Орманов, Әділбек Абайділданов,Қанипа Бұғы баева, Сәкен Иманасов сынды ақындарымыздың өлеңдерін,
Әнуар Әлімжанов, Сайын Мұратбеков, Бексұлтан Нұржекеев сияқты жазушылары мыздың прозалық шығармаларын оқи отырып, туған өлке келбеті, тарихи тұлғаларымыздың тағдыры жайлы деректермен, өлке тынысымен танысады.

https://ru.wikipedia.org/wiki

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

№4сабақ

Тақырыбы: Жамбыл өнегесімен қазақ поэзиясының ақсақалы бола білген Ғали
Түрткі сұрақтарға жауап бер.

1939-1945 жылдар.
Жамбыл 92жасында.   Жамбыл мен Ғали мақаласы.
Жамбыл мен Ғали арасындағы достастық пен сыйластық.

Жылдар сөйлетіп жазыңдар.

1939-
1945жж ....
....
1938жж ....
....
1939жж ....
....
1941жж ....
....
1946жж.

....
....

№5сабақ

Тақырыбы: Ғали – публицист

Берілген мәтінді оқып, сұрақ дайында.

Суреткердің екі өмірі бар. Бірі – өзінің, екіншісі шығармашылығының өмірі. Шығармасының шоқтығы неғұрлым биік, тынысы неғұрлым кең болған сайын оның өз өмірі де соғұрлым ұзара бермек. Ақын Ғали елуге толды, жас ортасы деңгейінен асты. Ал оның поэзиясы әлі де жанарынан жалын атқан жігерлі жігіт шағында. Бұл оның өлеңдерінің балаңдығын емес, балғындығын байқатады, кенжелігін емес, кемелдігін көрсетеді. Ғали Ормановтың шығармашылық өмірбаянында әдеттегіден тыс, айрықша жәйттер жоқ десе де болғандай. Оның өмірі өзі тұстас ақындардың тағдыры мен талайына туыстас, солармен сабақтас. Октябрьдің құдіретті дауылы бүкіл Ресеймен бірге ұлан-байтақ қазақ сахарасын да дүр сілкіндірген шақта Ғали он жасар бала ғана болатын. Әке-шешесінен айырылып, жетім қалған балаға Жаңа дүние өзінің мейірбан құшағын ашады. Ол білім бұлағына бас қоюды аңсайды. 1928 жылы жазған «Алғашқы адым» атты өлеңінде өз өмірінің осы бір күйлерін еске алады.
https://ru.wikipedia.org/wiki

Көршінің сұрағына жауап. (Жұпта дәптер алмастырып сұрақ жаз.)

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

№6сабақ

Тақырыбы: Ғали Орманов-көркем сөз зергері

Ассоциация . Ой өрбіту.

Түртіп ал.

Көркем сөз зергері туралы
жаз ....
....
Ақынның сөз ерекшелігін саралап
жаз ....
....
Ақынның көркем сөз зергеріне
баға ....
....

№7сабақ

Тақырыбы: «Тырнақалды», «Алғашқы адым» өлеңдері

1.Ақынның өлеңдерін сілтеме арқылы өтіп тыңдап, тірек сөздерді тап.
https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fkitap.kz%2Fmusic%2F5%2Fgali-ormanovtyng-olengderi&psig=AOvVaw13z4ul9gHHLq7BxArzMMhJ&ust=1644421137942000&source=images&cd=vfe&ved=0CAoQ3YkBahcKEwiw3difuPD1AhUAAAAAHQAAAAAQIA

1топ. «Тырнақалды», «Алғашқы адым» өлеңін мәнерлеп оқу.	2топ. «Тырнақалды», «Алғашқы адым» өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын ашады.	3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, өз пікірін ортаға салады.

№8сабақ

Тақырыбы: «Кітап», «Өлең» өлеңдері

«Ой қозғау»   «Кітап», «Өлең» өлеңдерінен тірек сөздерді жаз.

....
....
....
....

1топ. «Кітап», «Өлең» өлеңін мәнерлеп оқу.
2топ. «Кітап», «Өлең» өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын аш.
3топ. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен   байланыстыра отырып, өз пікірін ортаға сал.

№9сабақ

Тақырыбы: «Қиын жол» өлеңі

«Қиын жол» өлеңінен тірек сөздерді табыңдыр.

Қыстың боранды күндерінде жұлығынан шұлғауы шығып, қарға омбылап қой соңында жүрген қойшы бала көктемнің шуақты, жаздың аптап ыстығында да өз міндетін орындап жүргенін көреміз. Арқадан Сырға жалғасқан көштің күйін жыр ететін «Көштер күйі», «Қиын жол» өлеңдерінде дәулетті көш пен қара құрым көш салыстыра суреттеледі.

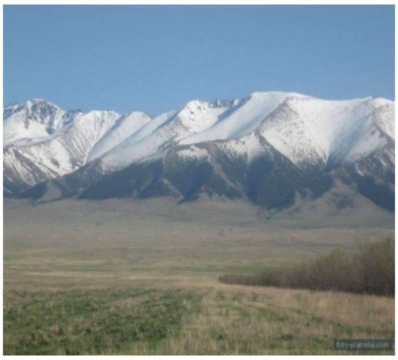

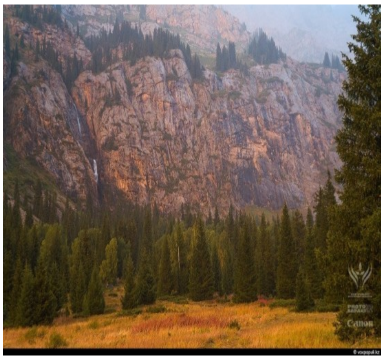

https://ru.wikipedia.org/wiki

Топтық жұмыс.

1топ. «Қиын жол» өлеңін мәнерлеп оқыңдар.

2топ. «Қиын жол» өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын ашыңдар.

3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, өз пікірін ортаға салыңдар.

№10сабақ

Тақырыбы: «Ешкіөлмес» өлеңі

1.Оқу

Дала біткеннің жабыла қарауы, лирикалық кейіпкердің жалтаңдап аттануы Ғали ақынның образ жасаудағы қадамдарын нақтылай, даралай түсті. «Қараймын да асығам...» өлеңінде сол лирикалық кейіпкер Алматыға жол тартады. Осы жол жөнінде академик С.Қирабаев: «Ғали геройының осы жолы – тек Ешкіөлмес бауырынан Алматыға аттанған болашақ ақын баланың жолы емес, жаңа, жарық дүние іздеген бүкіл қазақ жасының, Ғали ақын ұрпағының жолы еді», – дейді.

https://ru.wikipedia.org/wiki

2.Топтық тапсырма. Постер құрастыру .

1топ. «Ешкіөлмес» өлеңін мәнерлеп оқыңдар.
2топ. Ешкіөлмес өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын ашыңдар. 3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, өз пікірлеріңді ортаға салыңдар.

№11сабақ

Тақырыбы: «Желпіну», «Қазақ жері» өлеңдері

1.«Желпіну», «Қазақ жері» өлеңдерінен тірек сөздерін құра.

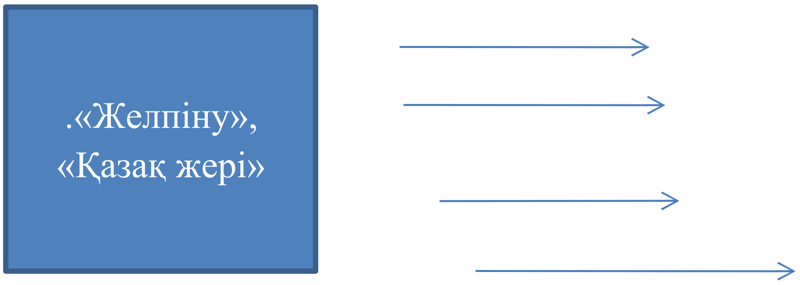

2.Топтық жұмыс.

1топ. «Желпіну», «Қазақ жері» өлеңін мәнерлеп оқы.
2топ. «Желпіну», «Қазақ жері» өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын аш.
3топ. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, өз пікіріңді ортаға сал.

№12сабақ

Тақырыбы: «Жаһангер жайлаған дала», «Кеңісті дала» өлеңдері

1. **«Ой қозғау»**
   «Жаһангер жайлаған дала», «Кеңісті дала» өлеңдерінен тірек сөздерді жаз.

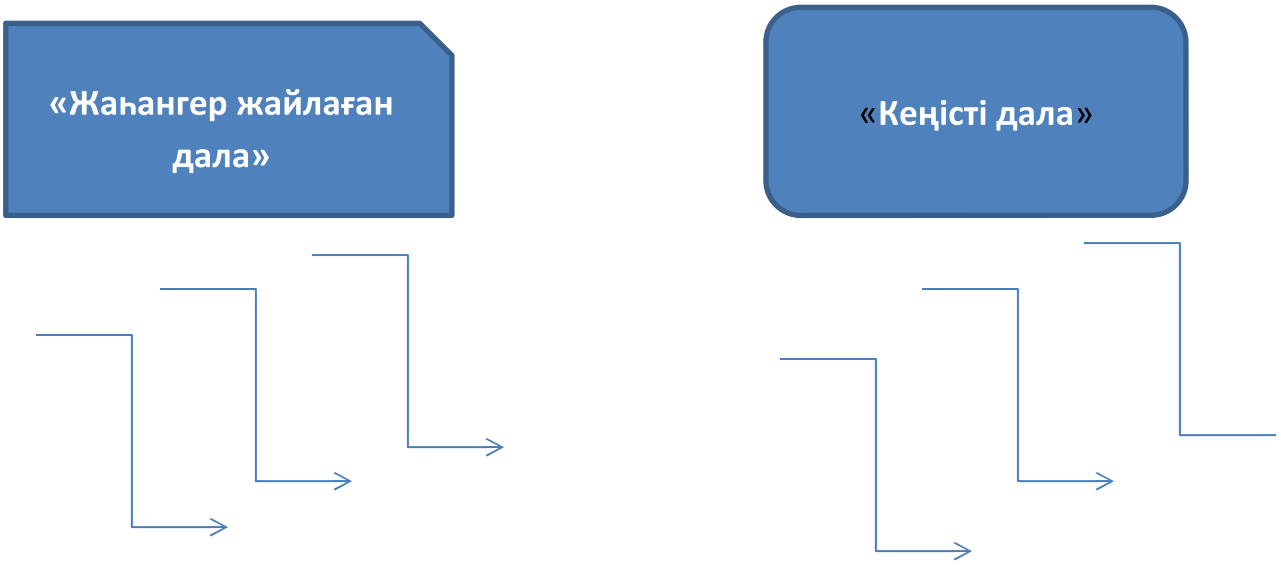

2.Топтық жұмыс.

1топ. «Жаһангер жайлаған дала», «Кеңісті дала» өлеңін мәнерлеп оқы.

2топ. «Жаһангер жайлаған дала», «Кеңісті дала» өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын аш.

3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, өз пікірін ортаға сал.

№13сабақ

Тақырыбы: «Қарайлап елге хат жазам», «Ауыл-үйлер» өлеңдері

1.Ассоциация . «Қарайлап елге хат жазам», «Ауыл-үйлер» өлеңдерін оқып тірек сөздерді топтастыр.

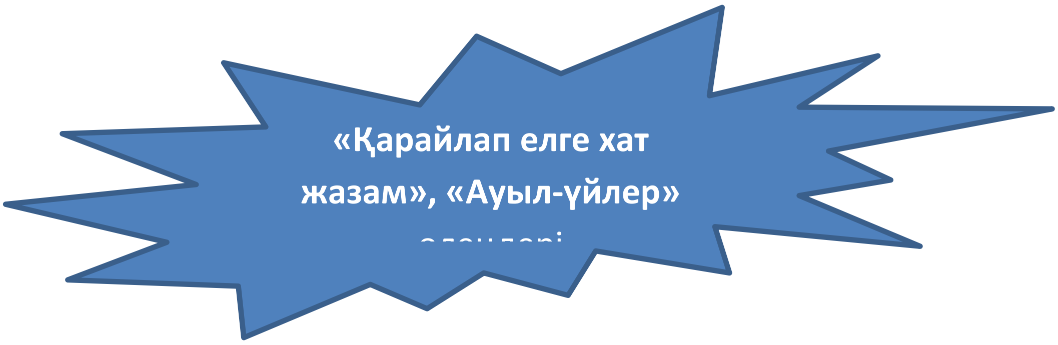

2.Ауылға,ел тақырыбына хат жаз. Сөз саны 60-70сөз.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

……
……………………

№14сабақ

Тақырыбы: «Қазақ елі» өлеңі

1.Өлеңді мәнерлеп оқып,тірек сөздерді тап.

https://ru.wikipedia.org/wiki

Отаным, еркелегем өзге кімге?
Өзіңмен нені болсын көргем бірге...
Қалайша қабырғама батпас менің
Басыңа қатер бұлты төнген күнде
Көзімде кешегі бір кескінің тұр –
Толықсып түрлі мәуе, енген гүлге.
Ұялап толып тұрған секілді еді
Махаббат, бақыт, қызық жер-көгінде.

2. Топтық жұмыс.

1топ. «Қазақ елі» өлеңін мәнерлеп оқы. 2топ. «Қазақ елі» өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын аш. 3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, өз пікірін ортаға сал.

……
……
……
……
……
……
……
…………………………………………………………………

№15сабақ

Тақырыбы: «Туған жер» өлеңі

1.Ассоциация . «Туған жер» өлеңіне ассоциация жаса.

2.Туған жер тақырыбына эссе жаз. Сөз саны 60-70сөз.

……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………

……
………………………

№16сабақ

Тақырыбы: «Қарлығаш» өлеңі

1.Суретке қарап сипаттама бер.

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.zharar.com%2Fkz%2Fsabak%2F5308

2.Топтық жұмыс.

1топ. «Қарлығаш» өлеңі өлеңін мәнерлеп оқы.
2топ. «Қарлығаш» өлеңі өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын аш.
3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, өз пікірін ортаға сал.

№17сабақ

Тақырыбы: «Ақындар ұстазы», «Ұстаз» өлеңдері

1. «Ақындар ұстазы», «Ұстаз» өлеңдерінен тірек сөз.

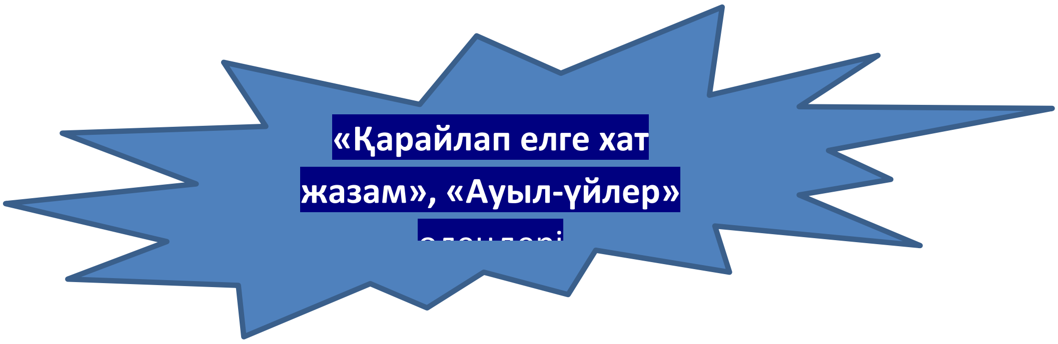

2. «Ақындар ұстазы», «Ұстаз» тақырыптарына эссе жаз.Сөз саны 60-70.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

№18сабак

Тақырыбы: «Қуаныш» өлеңі

1. **Мәтінді оқы.«Қуаныш» өлеңінің шығуын еске сақта.**

Сары таймен тепеңдеп жеті күндей жол жүрген Ғали ақынның лирикалық кейіпкері шаршауды білмейді. Ол қара жолдың ұшына қарап асыққанда: «Қарсы алдымнан келешек, Қара үзбеді қол бұлғап!» – деп, оқу-білім іздеп, болашаққа зор үмітпен ұмтыла қол созады. Оқу-білім іздеп қалаға келген осы лирикалық кейіпкермен «Кітап», «Тай жарыс», «Ұстаз», «Қуаныш», «Сенім» өлеңдерінде қайта кездесеміз. «Мойынға астым қапшықты, салдым теріп кітапты», - деп, оқуға кіріскен ол кітаптан тапқан талшығының таңдайына тым тәтті болып тигеніне қуанады. «Топқа түсер шын жүйрік, Тай күнінен танылар». – деп, тай күнінен жарысқа түсіп (ақындар бәйгесіне) бағын сынайды. «Қуаныш», «Сенім» өлеңдері қой бағып, «Надандық топас, дүлей күштің» уысынан шығып, білімнің арқасында дүниенің әсем көркін көрген албырт жастың ризашылық сезіміне толы. «Өнерімнің сәулесін, Өреніне шашайын», - деп, ол өз білімін болашақ ұрпаққа беруге әзір екенін аңғартса, Абай атындағы педагогикалық институтты бітіріп келген соң біраз жыл мұғалім болып, балаларға дәріс бергенін білеміз. https://ru.wikipedia.org/wiki

2.Топтық жұмыс.

1топ. «Қуаныш» өлеңі өлеңін мәнерлеп оқы.

2топ. «Қуаныш» өлеңі өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын аш.

3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, өз пікірін ортаға сал.

№19сабақ

Тақырыбы: «Қалада оқып қанша жыл» өлеңі

1.Топтық жұмыс.

1топ. «Қалада оқып қанша жыл»өлеңін мәнерлеп оқы.
2топ. «Қалада оқып қанша жыл» өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын аш.
3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, өз пікірін ортаға сал.

2. «Қалада оқып қанша жыл» эссе жаз. Сөз саны 60-70 сөз.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

№20сабақ

Тақырыбы: «Бір сурет» өлеңі

1.Топтық жұмыс.

1топ. «Бір сурет» өлеңі өлеңін мәнерлеп оқы.
2топ. «Бір сурет» өлеңі өлеңнің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын аш.
3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, сурет салып,пікірін ортаға сал.

2.Сурет тақырыбына эссе жаз. Сөз саны 60-70.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

……
……………………

№21сабақ

Тақырыбы: «Бозторғай» өлеңі

1.«Бозторғай» өлеңінен тірек сөздерді жаз.

3. «Бозторғай» тақырыптарына эссе жаз.Сөз саны 60-70.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

....
....
....

№22сабақ

Тақырыбы: «Жайлау желігі» өлеңі

1.Топтық жұмыс.

1топ. «Жайлау желігі» өлеңін мәнерлеп оқы.
2топ. «Жайлау желігі» өлеңінің мазмұнын, тақырыбы мен идеясын аш.
3. Өлең арқылы өзіндік ой қорытып, өмірмен байланыстыра отырып, сурет салып,пікірін ортаға сал.

2. **Жайлау өмірімен байланыстырып сурет сал.**

https://www.elana.kz/wp-content/uploads/2016/05/%D0%B6%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%B0%D1%83.jpg

№23сабақ

Тақырыбы: «Қысқы күй» «Көктем нұры» «Жаз шырайы» «Қырау қабақ кәрі қыс» өлеңдері

1.«Қысқы күй» «Көктем нұры» «Жаз шырайы» «Қырау қабақ кәрі қыс» өлеңдері тірек сөзді табыңдар.

«Қысқы күй» ....

«Көктем нұры»...

«Жаз шырайы» ....

«Қырау қабақ кәрі қыс» ....

2. Оның бір топ өлеңдері жылдың төрт мезгілін суреттеуге арналды. Ғали ақынның қысы, көктемі, жазы, күзі Абайдың қысы мен жазынан бөлекше. Олардың әрқайсысы өз дәуірінің тыныс-тіршілігін, әр мезгілдің қарбаласымен, өзіне тән сұлу көркімен жарқын суреттеуде жаңа бейнелер жасады.

Әкеліп ақпан айы ақ көрпесін,
Айқара Алатаудың жапты өлкесін.
Оранған ақ торғында сұлу сынды,
Арулар жатыр ашып аппақ төсін– деп келетін қыс пен жаз келбетін «Сыр шертіп тынбай аққан өзен, бұлақ, Секілді күмбірлі күй көңілдегі» деп ақын жеткізе жырлады. Ақын «Жаз, жаз деп жабылып тұр бәрі маған» деп жыл мезгілдерін өз қуанышымен жырға қосты. Жыл мезгілдеріне арналған өлеңдерінде ақын: «Ешкім кенде қалар ма несібеден, Сол далада көктемде еңбек еткен!» деген түйін жасайды. Ақын жылдың төрт мезгілінің де бар қуанышы еңбекте деп түсініп, оқырманын еңбек етуге үндейді.

https://ru.wikipedia.org/wiki

А деңгейіне
Анықтама беру
Мәтінді мазмұндай отырып, тақырыбын анықтау.

В деңгейіне
Мәтін бөліктеріне күрделі жоспар құру.
Композициялық талдау жасау.

№24сабақ

Тақырыбы: «Қорада» өлеңі

1.Берілген мәтінді оқып,тірек сөздерді тап.

Қазақ әдебиетінің тарихында қалыптасқан дәстүрлі тақырыптың бірі – туған жер, туған ел тақырыбы. Ғали ақын да бұл тақырыпты бар ілтипатпен, бар ыждаһатпен жырлайды. «Қора» – ақынның туып-өскен жеріне арнап жазған алғашқы өлеңдерінің бірі. Бұл өлеңінде ақын туған жердің табиғатын тамсана жырлайды. Қора өзенінің сұлу табиғатын жалаң суреттемей, оны сол жердің, елдің тұрмыс-тіршілігімен байланыстыра көрсету ақынның ішкі тебіренісінен туады.

Тізілген омыртқадай ақ заңғарлар:
Секілді көк тіреуі, бұлт астары.
Кигені қар кебенек, мұздан жарғақ,
Сауыты – саудыраған, құз – тастары.
Алыстан аңсап, шөлдеп бұлттар келіп,
Көрісіп көл болады көз жастары,

– деп, жансызға жан бітірген (кейіптеу) ақын Қора өзенінің жанды да нақты суретін жасайды. Ол Қораның өмір тіршілігін лирикалық кейіпкердің қуаныш-күйініші, ішкі толғанысы арқылы көрсете білген. Лирикалық кейіпкер Қораның өткенін, кешегі тұрмысын еске алады. «Арсылдап ақ көбігін аспанға атқан» Қораға ақын: «Осыған өз дәулетін бай теңесе, Теңейді өз ызасын қойшы бейбақ» - деп, байдың дәулетіне қойшының ызасын қарсы қойған. Қораның кешегісін еске алып күйзелген лирикалық кейіпкер оның бүгінімен қуанып, Қора халқының жаңа тұрмысын мақтан тұтады.
https://ru.wikipedia.org/wiki

№25сабақ

Тақырыбы: «Ананың ашуы» өлеңі

1.Берілген мәтінді оқы.
Ана жігердің, күштің символы. Ол күш баланың анаға, ананың балаға деген махаббатынан туған. Анаға деген сүйіспеншілікті Отанға деген махаббатпен қабстыра жырлайды: Әжімді ашаң, қарт анам, Көрсем-ақ ақшыл шашыңды, Қылыштан қорқып тартпаған, Иер ем саған басымды!

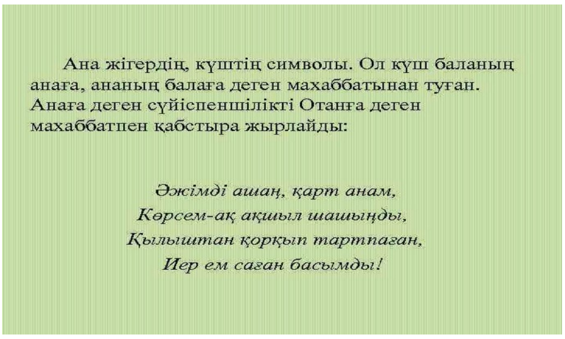

https://present5.com/presentation/193964848_388657098/image-12.jpg

2.«Ананың ашуы» сөзі немен, кіммен байланысты? Сұраққа жауап жаз.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

№26сабақ

Тақырыбы: «Тұңғышым» өлеңі

1.«Тұңғышым» өлеңі бойынша сұрақ құрастыр.

....

....
....
....
....
....
....
....

№27сабақ

Тақырыбы: «Ана толғауы» өлеңі

1.Берілген сөйлемді оқы.

Ананың ашуы Таласа теуіп сырғанақ, Тоймақық әсте ойынға, Қабыршақ қарды сыбалап Толтырдық талай қойынға. Шарығың, тоның малмаңдай Белшеңнен бата су

болып, Жүрсек те сөйтіп күн жаумай, Демедік оны біз қорлық. Сүйресіп мұзда күн ұзын, Малшына қайттық сондықтан, Мұрын мен құлақ қып-қызыл, Қолымыз әбден домбыққан. Шылқыған көріп тоныңды, Кейіді қатты сонда ана; Жылытады келіп қолыңды. . . Ашуы оның сол ғана. 1930 жыл
https://present5.com/presentation/193964848_388657098/image-12.jpg

2.Өлеңді қарасөзбен жаз.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

№28сабақ

Тақырыбы: Ғали Ормановтың қазақ радиосының алтын қорында сақталған 1963 жылы берген сұхбатынан үзінді тыңдау, пікірлесу

Егер мен ақыннан сұхбат алсам... ....
....

……
……
……
……
……
……
……
………………………………………………………………………

……
……
……
……
……
……
……
……
……
…………………………………………………………

№29сабақ

Тақырыбы: Ғали Орманов мұражайына саяхат

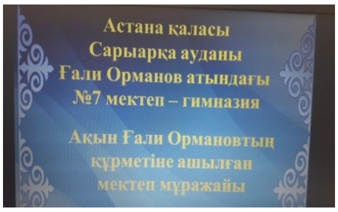

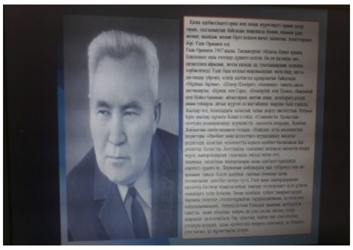

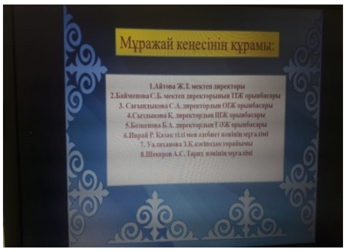

(Ақын мұражайынан алынған)

Ақын өмірінен сыр шертіп, мұражайдан алған әсерім ....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

№30-31сабақ

Тақырыбы : «Тау тұлға» Махат Садық студиясы түсірген деректі фильм

1.Ой бөлісіп, эссе жаз.

....

....

....

....

№32сабақ

Тақырыбы : БАҚ жұмыс

1. Тыңдалым Аудиожазбадан бұқаралық ақпарат құралдары туралы мәтін тыңдату.
1-тапсырма «SWOT» талдауы әдісі арқылы

1.топ «Баспасөз»,

2-топ «Ғаламтор»,

3-топ Теледидардың күшті, әлсіз жақтары мен мүмкіндіктеріне, қауіптеріне талдау жасайды..

2-тапсырма. «Stop – кадр» әдісі арқылы оқушыларға интербелсенді тақтадан суреттер беріледі. «Баспасөз» тобына газет, журналдың суреті беріледі. Осы суретті қатыстыра отырып,Ғали ақынның еңбектері жөнінде сөйлем құрастырады және түрлендір. «Ғаламтор» тобына «Ғали еңбектері» ғаламтор және интернет сөздеріне сөйлем құрап, оны түрлендір. «Теледидар» тобына Ғали ақынмен сұхбат сұрақтарын дайында.

....

....

....

....

«Ғали ғибраты» шығармашылық кеш өткізу

Тақырыбы: «Ғали ғибраты» шығармашылық кеш
Іс-шараның мақсаты:ҚР президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыра отырып, артына айрықша өшпейтін із қалдырған Ғали Ормановтың өмірі мен шығармашылығына шолу жасау арқылы қазақ поэзиясының қалыптасып-дамуына, өсіп-өркендеуіне үлес қосқан еңбегі жайлы насихаттап, оқушы бойына елжандылық, Отансүйгіштік, адамгершілік қасиеттерді дарытып,рухани байлықты сіңіру.

Жүргізуші: Ұқсас ақын емеспін ешкімге мен,
Сырым осы сақтаған ішімде кең.
Ұқсасам тек ұқсармын Сахарама,
Өстім сонда ұдайы естіп өлең...
Жүргізуші: Иә,ол ешкімге ұқсамайтын ақын.Оған өлеңдері дәлел. Өзінше жырлайтын өзгеше ақын. Оны тағдыры ақын етті. Дара да дана Абайдан оқып-үйреніп, жыр алыбы Жамбылдан мәлім алды.
Жүргізуші: Ақын Ғали Ормановты еске алуға арналған «Ғали ғибраты»атты әдеби сазды шығармашылық кешіне қош келдіңіздер!
Жүргізуші:Ассалаумағалайкум,құрметті өнер сүйер қауым! Назарларыңызға Ғали ақынннның 1963 жылы Қазақ радиосына берген сұхбатынан үзінді ұсынамыз.
Жүргізуші:-Ғали ақынның «Өмір дастаны» (1948), «Бөбек жүрегі» (1949), «Сәт сапарда» (1957), «Ой қанаты» (1961), «От өзен» (1965), «Жер қазығы» (1972), «Жыр қанаты» (1975), «Жылдар жыры» (1976) атты өлең жинақтары әр жылдары жарық көрді. Жинақтарда әлеуметтік оқиғаны суреттеуде ақындық шеберлік анық байқалады.
Жүргізуші:- Қырғыз эпосы «Манастың»1-кітабын, А.С.Пушкиннің, М.Ю. Лермонтовтың, Ян Райнистің, Ф,Мақтымқұлұлының, А.Тоқомбаевтың бірқатар поэмаларын, Л.Н. Толстойдың «Анна Каренина» романын, Н.В. һГогольдің «Нева проспектісі» повесін, А.П.Чеховтың әңгімелерін, М.С.Бубенцовтың «Ақ қайың» романын, М.Тұрсын-Заденің «Үндістан балладалары» өлең кітабын қазақ тіліне аударды.
Жүргізуші: -Әдебиет саласындағы еңбегі үшін «Қызық жұлдыз», «Еңбек Қызыл Ту» ордендерімен наградталған, ақын Ғали Ормановтың 110 жылдық мерейтойында №7 МГ оқушылары ақын өлеңдерінен үзінділер оқымақ.
Жүргізуші: -Ежелден елге сүйкімді,
Ұстазы болу баланың.
Өзім де сүйіп бір түрлі
Жаныма жақын баламды.
Жасынан алып қасыма,
Баланы баулып қаршадай.
Ұқсадың қимас досына
Болысқан әсте шаршамай,-дейді ақын өзінің бір өлеңінде. Ғали Ормановтың ұстаз, шәкірт, ұстаздық туралы біршама өлеңдері бар. Ақынның туған жері, кіндік қаны тамған жерінен шыққан Қапал ауылының тұрғыны, музыка пәнінің мұғалімі-Кенжехан Кенебаев ақынның өлеңдеріне ән жазған композиторлардың бірі.
Жүргізуші: -Қалса өлеңім көңілге жаққан шамдай,
Ойлар мені ел-жұртым еске салмай.
Көкейінде көп жылдар сақталармын,
Жолаушылап бір жаққа кеткен жандай,-деп поэзияда өлімнің жоқтығын анық жеткізген
Жүргізуші: -Туған жерім Ешкіөлмес,
Тұғырым ең жасымда.
Қой жайғанда ерте-кеш

Қонақтап ем тасында...
...Бізге арнаған еншіңді
Бәз қалпында сақтаған,
Анам бар деп сен сынды
Мен де ішімнен мақтанам!

Жүргізуші: Ақын бала атанған Ғали ауыл өмірінің қыр-сырын танып өсті. Туған жердің топырағына аунап, мөлдір ауасын жұтып ер жетті. Ешкіөлмес – Ғалидың қуат алған, нәр алған сарқымас бұлағы, қиялына қанат байлыған қазақ байлаған қазақ еліне атын жайған шабыт көзі. Туған жердің тұнып тұрған сұлу табиғаты ақындаққа от бермеуі мүмкін емес.

Жүргізуші: -Қадыр Мырза-Әли Ғали Орманов туралы «Көптомдық шығармалар жианғында» былай деп жазады: «Ғали аға өзіне бұйырған тіршілік сапарын сол қайсарлығымен жаяу жүріп өткендей сезіледі... Ғали ағамыз қарапайым, қоңторғай, қоңыр қозыдай мінезімен тіршілік кешкендей көрінеді де тұрады. Тасыр-тұсырдан ада-күде болатын.
Айқай-шуды, кеудемсоқ, өркөкірек, өктемсіген мінезді жаны жаратпайтын еді.»

Жүргізуші: -Ақынның бойындағы осы айтылған Ғали Ормановтың «Сақ жүр!» өлеңіне құрылған театрланған инсцировкадан көрінеді.

Жүргізуші: -Филология ғылымдарының докторы, профессор, ұстаз қайраткер, тәуелсіз қазақ елінің бір туар азаматы Мырзатай Жолдасбеков «Ақын мерекесін өткізу ел жинап, той тарқату емес, ол өлеңнің өсір-биігін, деңгей дәрежесін сарапқа салатын үлкен сын; жыр жайында әдеби-қоғамдық ой-пікір қорытатын форум» деген еді.

Жүргізуші: -Сөйле тіл, қуан жүрек, көркей көңіл,
Көкке өрлеп, көтеріл сергиін бір.
Кезерген, кенезені кенелдірген,
Көгерген көсегесі біздің өмір.

Жүргізуші: -Тасиын, тау суындай тасты аударып,
Сыр шынын, ой өзенін бұзып-жарып.
Дариясы қуаныштың кернегенде,
Қалайшы қамалайын шар айналып-деп артына сөз қалдырған қазақ халықының біртуар ақыны Ғали Ормановты еске алуға арналған әдеби-сазды кешіміз тамамдаймыз.

№34сабақ

Тақырыбы : Жылдық қайталау

Сұрақ-жауап

1. Ғали ақынның өмірі туралы не білесіздер?

----

2. Ғали Орманов атындағы мектеп-гимназиясына-20 жыл қашан болды?

----

3. 2017 жылы Ғали Ормановтың 110 жылдық мерейтойы қарсаңында қандай іс-шаралар ұйымдастырылды?

----

4. 1939-1945 жылдары жыр алыбы Жамбылдың әдеби хатшысы, поэзиядағы Ілиястың ізбасары болған деген дерек рас па?

----

5. Талдықорғандағы ақын атындағы көшеде ескерткішімен іргелес тұрған №4 орта мектепке ақынның есімін бергені рас па?

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1.«Ғали ғибраты» Ғ.Орманов туралы естеліктер. «Білім»баспасы Алматы, 2006.-42б.
2.Ғали Орманов. Бірінші том.»Қазығұрт» Алматы, 2007.-49б.
3.Негимов С. Әдебиет әлемі. Алматы, 2008.-14б.
4.Қазақ әдебиетінің тарихы, Екінші кітап. «Ғылым» баспасы, Алматы, 1967.-56б.
5.Ғ.Мүсірепов «Жаны толы жыр еді», Abai.kz, ақпараттық порталы
6.Қ.Мырза Әли, Көптомдық шығармалар жинағы, 16-том
7.С.Қирабаев «Әдебиет ақтандық беттері» оқу құралы, «Білім» баспасы Алматы, 1995.-40б .
8.М.Базарбаев Таңдамалы, Төрт томдық. «Нұр-Астана» баспасы Астана,2009.-33б.
9.Ә. Тәжібаев. «Қазақ әдебиеті»журналы, 23 тамыз, 1957 .-40б.
10.https://books.google.kz Әдебиет порталы
11. «Мерген» студиясы «Қазақстан» телерадиокорпорациясы АҚ «Abai TY»
12. Ғали Орманов. Көптомдық шығармалар жинағы:Өлеңдер. 4-том «Қазығұрт» Алматы, 2012.-120б.
13. Көптомдық шығармалар жинағы:Өлеңдер«Қазығұрт» Алматы, 2009.-146б.
14. Сәт сапары Өлеңдер. Алматы «Қазақтың Мемлекеттік Көркем әдебиет» баспасы,1957.-52б.
15. Таңдамалы өлеңдер. Алматы «Жазушы баспасы»,1977.-123б.